
КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ НА ЕТАПІ УХВАЛЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Тетяна ЛОТИШ

Механізм прийняття процесуальних рішень у кримінальному процесі передбачає наявність певних чинників, до яких відносять: соціально-політичні умови, в яких діє конкретна система судочинства; правові цілі, принципи, методи правового регулювання; правову ідеологію, правосвідомість; компетенцію та повноваження осіб (суду), які приймають рішення, підстави і порядок їх відповідальності, особистісні характеристики (освіту, вік, стаж роботи, професійні знання і вміння, психологічні особливості особистості). У процесі прийняття рішення суд може зіткнутися з проблемами законодавства, зокрема, неповним або неточним викладом норм законодавцем, нормами, що суперечать іншим діючим нормам, непослідовністю викладу норм, що не дозволяє зрозуміти їх суть. Усі вказані чинники та проблемні аспекти призводять до виникнення та посилення корупційних ризиків під час ухвалення судового рішення.

На етапі прийняття судового рішення можуть виникати чотири основні види корупційних ризиків. По-перше, це втручання з метою впливу на результат судового розгляду. Загроза соціально-політичної негативної реакції на судові рішення може також спонукати суддів до прийняття рішення, яке відповідає передбачуваним побажанням соціальних та/або політичних груп, щоб уникнути будь-яких політичних наслідків або помсти. По-друге, ризиком є примушування потерпілих і свідків до надання неправдивих показань, а також тиск на інших учасників судового розгляду, змушування їх до корупційних дій під загрозою насильства або оприлюднення компромату. По-третє, існують ситуації, в яких поса-

дові особи дозволяють близьким або членам сім'ї отримувати певну вигоду та впливати на результати судового розгляду. По-четверте, корупційним ризиком є затягування судового розгляду або його колапс.

Найчастіше наявність корупційних ризиків пов'язують з особою судді. Судді приймають рішення, що впливають на життя, а іноді і на майно обвинуваченого до і під час судового розгляду. Основними об'єктами корупційних практик на стадії ухвалення рішення суддею у кримінальному процесі є: ухвалення виправдувального вироку суду; призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі та/або конфіскацією майна; призначення покарання з відстрочкою відбування покарання, покарання, не пов'язаного з позбавленням волі; призначення найменшої міри покарання або строку позбавлення волі. В окремих випадках об'єктом корупційного обміну може бути і прийняття суддею рішення щодо зміни або скасування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту за умови отримання корупційного платежу [1, с. 117].

Під час дослідження корупційних ризиків на етапі судового розгляду не варто залишати поза увагою співробітників суду. Вони особливо схильні до корупційних ризиків з огляду на їх пряму взаємодію з багатьма учасниками кримінального провадження. Співробітники суду можуть виступати як посередники, вимагаючи неправомірну вигоду в обмін на забезпечення справедливого судового розгляду, і ділитися нею з суддею-співучасником. Вони можуть вимагати або отримувати неправомірну вигоду в обмін на розкриття певної інформації. Працівники суду можуть робити певні дії за грошову винагороду, навмисно затримувати або не передавати певні документи. Також існує ризик того, що співробітники суду можуть "сприяти" втраті, викраденню або підробці доказів, наявних у суду по кримінальних справах.

Отже, корупційні ризики на етапі ухвалення судового рішення можуть набувати різних виявів та найчастіше пов'я-

зані з особою судді та працівника суду. Вони суттєво можуть вплинути на конкретне судове рішення, тому основним завданням усіх учасників кримінального провадження є їх мінімізація.

Використане джерело

Корупційні ризики в кримінальному процесі та судовій системі / М. В. Буроменський та ін. ; Інститут прикладних гуманітарних досліджень, МАКонсалтинг. Київ : Москаленко О. М. ФОП, 2009. 220 с.